

Notitie

Referentienummer
347200

Datum
13 juli 2016

Betreft

Quick scan Flora- en fauna buskeerlus, barakken, crematorium Kamp Westerbork

Inleiding

Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork is bezig met de herinrichting van het voormalig kampterrein Westerbork. Hierbij horen ook delen net buiten het kampterrein die buiten het plan-gebied van het voorontwerp bestemmingsplan 2012 liggen. Daarom wordt een nieuw bestem-mingsplan opgesteld dat alle delen omvat. In het kader van dit bestemmingsplan dient ook een Flora- en faunaonderzoek te worden uitgevoerd ter plaatse van een aantal geplande activiteiten. Ten behoeve van het bestemmingsplan 2012 is destijds een onderzoek naar mogelijke strijdig-heid met het EHS-beleid uitgevoerd (Grontmij, notitie, 2011). Er bleken geen negatieve gevolgen te zijn op de vastgestelde wezenlijke kenmerken en natuurwaarden.

Doel

Doel van de quick scan flora- en fauna is het toetsen of negatieve effecten optreden op aanwe-zige flora- en fauna ten gevolge van de volgende activiteiten op het terrein van Kamp Wester-bork:

- Aanleg buskeerlus;
- Plaatsen barakken;
- Aanleg draadmodel crematorium.

Locatie buskeerlus

Locatie barakken

Locatie crematorium

Onderzoek

De quick scan Flora- en fauna heeft bestaan uit een bronnenonderzoek waarbij de op het terrein van Kamp Westerbork en directe omgeving voorkomende soorten van de laatste 5 jaar uit de Ndff (nationale databank flora en fauna) zijn geïnventariseerd. Verder is op 29 juni 2016 een veldbezoek uitgevoerd waarbij de ook de ter plaatse voorkomende soorten zijn geïnventariseerd. Daarnaast is de geschiktheid van de biotopen voor de soorten uit het bronnenonderzoek van de drie her in te richten locaties beoordeeld. Tijdens het veldbezoek was het circa 15 °C, bewolkt en stond er een matig zware zuidwestelijke wind.

Resultaten (bronnenonderzoek en veldonderzoek)

Flora

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) blijkt dat de matig zwaar beschermde (tabel 2 Ffwet) klokjesgentiaan, rietorchis en moeraswespenorchis voorkomen op het terrein van kamp Westerbork. Daarnaast komt de licht beschermde (tabel 1 Ffwet) brede wespenorchis voor. Tijdens het veldonderzoek (29 juni 2016) is gebleken dat ter plaatse van de geplande buskeerlus geen beschermde planten aanwezig zijn. Het plangebied ligt noordelijk van de toegangsweg en de hierlangs lopende, droog liggende, sloot en bestaat uit een grasveld omgeven door bomen. Er zijn onder andere dagkoekoeksbloem, brandnetel en braam aangetroffen. Ter plaatse van de geplande barakken aan weerszijden van de toegangsweg zijn afwisselend bloemrijke en gemaaide delen aanwezig. Ter plaatse zijn geen beschermde soorten aangetroffen, wel zijn soorten als smalle weegbree, rolklaver, witte klaver, boterbloem en blauwe lupine (ingezaaid) waargenomen. De locatie van het voormalige crematorium, waar het draadmodel gepland is, ligt in een dun bebost gedeelte te midden van intensiever beboste percelen. Hier zijn geen beschermde planten aangetroffen.

Zoogdieren

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) is naar voren gekomen dat in de directe omgeving baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis (tabel 3 Ffwet) voorkomen. Verder zijn de matig zwaar beschermde (tabel 2 Ffwet) soorten steenmarter en eekhoorn waargenomen en de licht beschermde haas, mol, ree en rosse woelmuis. Tijdens het veldbezoek zijn op geen van de drie locaties (sporen van) zoogdieren waargenomen.

Amfibieën en reptielen

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) blijkt het voorkomen van adder (tabel 3 Ffwet) in het Hingsterveen. Op het terrein van kamp Westerbork zijn geen waarnemingen van reptielen bekend. Gezien de biotoopkenmerken van het terrein en de drie locaties worden deze hier ook niet verwacht. Verder blijkt heikikker (tabel 3 Ffwet) te zijn waargenomen op het terrein (bos oostelijk van barakken) evenals de licht beschermde soorten bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Tijdens het veldbezoek zijn op geen van de drie locaties amfibieën en reptielen waargenomen.

Vogels

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) blijkt dat zeer veel vogels zijn waargenomen op het terrein van Kamp Westerbork en de directe omgeving. Alle vogels zijn beschermd onder de flora-en faunawet. Tijdens het veldbezoek zijn op geen van de drie locaties broedende vogels waargenomen.

Ongewervelden

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) blijkt dat van de vlinders het zwaar beschermde (tabel 3 Ffwet) heideblauwtje is waargenomen. De overige waargenomen soorten (zoals atalanta, bont zandoogje etc.) zijn niet beschermd en staan niet op de Rode lijst. Van de libellen zijn geen beschermde of Rode lijst soorten aangetroffen. Wel zijn onder andere niet beschermde soorten als noordse witsnuitlibel, paardenbijter en viervlek aangetroffen. Tijdens het veldbezoek zijn op geen van de drie locaties vlinders en / of libellen waargenomen.

Toetsing/beoordeling afweging

Het toetsingskader Flora- en faunawet is als bijlage opgenomen.

Flora

Ter plaatse van de drie geplande activiteiten is geen beschermde flora aanwezig. Uit het bronnenonderzoek blijken de groeiplaatsen van de licht en matig zwaar beschermde orchissen en

klokjesgentiaan op enige afstand van deze planlocaties te liggen en ook tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten waargenomen.

Zoogdieren

De geplande activiteiten hebben geen negatieve effecten op (het leefgebied van) de voorkomende vleermuizen. Er worden geen bomen gekapt. Dit betekent dat ook voor eekhoorn geen potentiële verblijfplaatsen verloren gaan. Dit geldt ook voor steenmarter, omdat niet gesloopt gaat worden. De werkzaamheden vinden plaats op relatief kleine deelgebieden van het terrein van het kamp. Steenmarter en eekhoorn, maar ook de aangetroffen licht beschermde soorten kunnen deze deelgebieden tijdens de werkzaamheden mijden. Vanuit de zorgplicht dient wel zorg gedragen te worden dat deze dieren kunnen vluchten.

Amfibieën en reptielen

De geplande activiteiten leiden niet tot negatieve effecten op reptielen, omdat deze niet zijn aangetroffen op het terrein van Kamp Westerbork en ook niet worden verwacht. In het bos ruim 100 m oostelijk van de locatie van de barakken zijn waarnemingen van heikikker en licht beschermde amfibieën bekend. De locatie waar barakken zijn gepland, biedt geen leefgebied voor deze soorten. Wel kunnen eventueel amfibieën passeren. Als hiermee rekening gehouden wordt bij het plaatsen van barakken zullen geen negatieve effecten optreden op amfibieën.

Vogels

Broedende vogels mogen niet verstoord worden. Om strijdigheid met de Flora- en faunawet te voorkomen dienen de werkzaamheden bij voorkeur buiten het broedseizoen plaats te vinden. Als werken in het broedseizoen niet te vermijden is, dient zeker gesteld te worden dat zich in de omgeving rond de werkzaamheden geen broedende vogels bevinden.

Ongewervelden

Voor de vlinders en libellen geldt dat deze niet geschaad worden door de werkzaamheden. Hoewel er barakken bijgeplaatst worden, blijven bloemrijke graslanden bestaan. Het zwaar beschermde heideblauwtje heeft vooral leefgebied op de aangrenzende heidegebieden.

Conclusies en aanbevelingen

De geplande activiteiten leiden niet tot strijdigheid met de Flora- en faunawet mits:

- Buiten het broedseizoen wordt gewerkt dan wel zeker wordt gesteld dat tijdens de werkzaamheden geen sprake is van broedende vogels in de omgeving;
- De zorgplicht in acht wordt genomen ten aanzien van mogelijk passerende zoogdieren en amfibieën.

Aanbevolen wordt om zo veel mogelijk bloemrijke graslanden in stand te houden.

Bijlage: Toetsingskader Flora- en faunawet

Ter bescherming van de Nederlandse flora en fauna is sinds 1 april 2002 de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet is gericht op de duurzame instandhouding van soorten planten en dieren. De Flora- en faunawet vervangt o.a. de Vogelwet, de Jachtwet en de soortbescherming uit de oude Natuurbeschermingswet 1968. In de Flora- en faunawet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende amfibieën, zoogdieren en vogels beschermd. Daarnaast is een beperkt aantal plantensoorten en ongewervelden beschermd. Voor soorten die vallen onder de bescherming van de Flora- en faunawet gelden de volgende verbodsbepalingen:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te veront-rusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling en ontheffing

Conform artikel 75 is het mogelijk om in bepaalde gevallen ontheffing of vrijstelling te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikelen 8 t/m 13. Sinds het vrijstellingsbesluit van 23 februari 2005 kent de Flora- en faunawet drie beschermingsniveaus, veelal aangeduid met tabel 1, tabel 2 en tabel 3. In onderstaand schema van tabel 2.1 is een overzicht van de beschermingsniveaus opgenomen.

Opgemerkt wordt dat onder de Wet natuurbescherming (die waarschijnlijk per 1 januari 2017 in werking treedt) diverse soorten die nu wel beschermd zijn onder de Flora- en faunawet, niet meer beschermd zijn onder de nieuwe wet. Omdat deze wet thans nog niet van kracht is, wordt uitgegaan van het huidige toetsingskader.

Tabel 1: Overzicht beschermingsniveaus Flora- en faunawet

tabel 1	Algemene soorten	Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen, onderhoud en beheer geldt een vrijstelling. Er hoeft voor deze activiteiten geen ontheffing aangevraagd te worden.
tabel 2	Overige soorten	Wat betreft beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling, mits wordt gewerkt volgens een door de minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode. Is er geen gedragscode dan moet ontheffing aangevraagd worden, deze valt onder de lichte toets (geen aantasting van de duurzame instandhouding van de soort).
tabel 3	Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMVB	Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt ten aanzien van deze soorten dat er altijd een ontheffing moet worden aangevraagd waarvoor een uitgebreide toets geldt. De ontheffingsaanvraag valt onder de zware toets: 1) er is sprake van een bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor beheer en onderhoud is wel vrijstelling mogelijk indien gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.
	Vogels	Vogels vormen een aparte categorie. Vogels worden vooral negatief geraakt in hun broedperiode. Voor het verstoren van nesten wordt over het algemeen geen ontheffing verleend. Buiten de broedperiode betreft bescherming van vogelnesten vooral de vaste verblijfplaatsen van enkele standvogels zoals uilen, roofvogels, gierzwaluw en huismus. Vaste verblijfplaatsen van die soorten zijn jaarrond beschermd en staan op de ' <i>Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten</i> ' van het ministerie van EL&I. Een ontheffingsaanvraag voor het aantasten van deze verblijfplaatsen zal getoetst worden aan de zware toets (als bij tabel 3).

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR CONSERVERING VAN DE VOORMALIGE
KAMPCOMMANDANTSWONING
OP KAMP WESTERBORK

buro bakker adviesburo voor ecologie bv

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR CONSERVERING VAN DE VOORMALIGE
KAMPCOMMANDANTSWONING
OP KAMP WESTERBORK

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2011);
Toetsing Flora- en faunavet voor de conservering van de voormalige
kampcommandantswoning op Kamp Westerbork.
Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van Grontmij Noord.*

in opdracht van:

GRONTMIJ NOORD

contactpersoon:

Dhr. H. Praamstra

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen - tel. 0592-313389 - info@burobakker.nl

Projectleiding:
Ir. M.S. Van Kerkevoorde

Veldwerk en rapportage:
Ing. M. Oudschoorn

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL	1
1.2	WETTELIJK KADER	1
1.3	METHODE.....	1
1.4	PLANGEBIED	1
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING.....	2
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG....	3
2.1	FLORA.....	4
2.2	VOGELS	4
2.3	VLEERMUIZEN	5
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN.....	5
2.5	REPTIELEN EN AMFIBIEËN.....	6
2.6	VISSEN	6
2.7	ONGEWERVELDEN	6
2.8	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	6
3	CONCLUSIES	8
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN.....	8
3.2	SAMENVATTING VERVOLG.....	8
4	BRONNEN	9
	BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET	

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Men is voornemens de voormalige woning van de kampcommandant op Kamp Westerbork te renoveren en conserveren. Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is gevraagd om middels een verkennende toetsing (quickscan) aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met de quickscan wordt eenduidig in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze soorten, leidt de quickscan tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 METHODE

Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Op 11 augustus 2011 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken.

1.4 PLANGEBIED

Het plangebied betreft de voormalige woning van de kampcommandant en het omliggende terrein (tuin) op Kamp Westerbork. Deze woning is het enige overgebleven gebouw van het voormalige Judendurchgangslager. Het huis heeft een houten buitenzijde. Het dak is met dakleer bekleed. Het huis is tijdelijk overkapt middels dakplaten om deze te beschermen tegen weersinvloeden.

Het opgaand groen rondom de woning is reeds gekapt. Aan de noord- en westzijde van het gebouw ligt bos, de zuidzijde van het terrein grenst aan de weg richting het voormalige kampterrein (Hemeloor). Aan de oostzijde van het plangebied ligt het voormalige kampterrein (zie figuur 1).

Figuur 1. De ligging van het plangebied: de commandantswoning (Bron: Google Earth Pro).

Figuur 2. Impressie van de woning.

1.5 VOorgenomen Ontwikkeling

De voormalige woning van de kampcommandant van Kamp Westerbork zal worden gerenoveerd en geconserveerd. De woning is in 1938 gebouwd en staat al enige tijd leeg (circa 3 jaar). De conservering van de woning maakt onderdeel uit van een totale herinrichting van het kampterrein. Het gebouw zal functioneel onderdeel uitmaken van het Herinneringscentrum en het voormalig kampterrein. Ter conservering van de ommandantswoning is het idee ontstaan om de bestaande woning deels te renoveren (zowel de binnen- als buitenkant) en deze vervolgens te overkappen met een paviljoen. Hierbij wordt gekozen voor fixatie anno nu: conserveren van wat in de actuele situatie aanwezig is.

Het idee is om over de woning een paviljoen te plaatsen waardoor alle negatieve invloeden van weer en wind en vandalisme (inbraak, brand) zo goed als worden uitgesloten, waarbij:

- het materiaalgebruik van deze constructie de woning geheel zichtbaar laat, het schetsontwerp gaat uit van een grotendeels glazen constructie om de woning;
- in de uitvoering de architectuur van het monument zal worden benadrukt;
- ruimte ontstaat voor groepsontvangsten, educatieve programma's en verbeeldende activiteiten;

- de bezoekers aan de ene kant de authenticiteit kunnen ervaren maar anderzijds ook ‘op afstand’ kunnen worden gehouden.

Figuur 3. Voorlopig schetsontwerp “Paviljoen”

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna besproken. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot de aanbeveling voor vervolgonderzoek of tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten. Tevens worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

Er zijn binnen het plangebied geen zwaar en/of matig beschermde soorten aangetroffen. Deze kunnen gezien de terreinkarakteristieken en biotoopeisen ook worden uitgesloten. De bodem rondom de woning is vrij voedselrijk met soorten als Braam, Smalle weegbree, Grote brandnetel en Vingerhoedskruid en diverse grassen. Op de randen van het plangebied zijn enkele oude Zomereiken aanwezig, die behouden zullen blijven.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.2 VOGELS

Voorkomen

In de bebouwing zijn geen geschikte mogelijkheden voor de Huismus en Gierzwaluw om er nesten te bouwen. Nesten van deze soorten genieten een jaarronde bescherming. Ook overige jaarrond beschermde nesten van bijvoorbeeld roofvogels en Roek kunnen worden uitgesloten.

Op de zolder is een dode volwassen Spreeuw gevonden, deze is waarschijnlijk via de schoorsteenpijp de woning binnen gevallen en heeft geen uitweg kunnen vinden. De ramen en deuren zijn afgesloten, zodat er geen openingen zijn waardoor vogels naar binnen kunnen. Al het opgaand groen rondom de woning is reeds gekapt, waardoor er zeer beperkte broedgelegenheid aanwezig is. In de Zomereiken langs de weg Hemeloor kunnen Houtduif en Merel tot broeden komen.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Niet van toepassing.

Algemene broedvogels

Verstorende werkzaamheden binnen het broedseizoen, zoals slaan van palen en het af- en aanrijden van groot materieel, kan leiden tot verstoring van nesten. Dit betreft zowel de vogels die in het plangebied zelf broeden als de vogels die binnen de beïnvloedingssfeer van de werkzaamheden broeden. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend.

De verstorende werkzaamheden dienen daarom buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli.

Eventueel kan binnen het broedseizoen gewerkt worden, wanneer de werkzaamheden voor het broedseizoen starten en continu voortduren. Zodoende zullen vogels een alternatieve nestlocatie zoeken. De directe omgeving biedt in voldoende mate uitwijkgelegenheid.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

Ruimtes tussen de houten betimmeringen aan de buitenzijde van de woning zitten vol met spinnenwebben, wat erop duidt dat deze niet (recent) worden gebruikt door vleermuizen. Er zijn tussen de daklijsten en het dak geen toegankelijke ruimtes aanwezig, zodat vleermuizen geen toegang hebben tot de woning. De buitenzijde van het dak is afgewerkt met dakleer.

Er zijn er zowel aan de binnen- als buitenzijde geen sporen (uitwerpselen, prooi-resten) aangetroffen die duiden op aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen.

Het merendeel van het opgaand groen binnen het plangebied is reeds gekapt. In de bomen die behouden blijven, zijn geen potentiële holtes en spleten aanwezig die gebruikt kunnen worden door boombewonende vleermuizen.

Belangrijke vliegroutes

De bomen binnen het plangebied die langs de verharde weg staan (Hemelloor) maken deel uit van een lijnvormig element, die door diverse soorten vleermuizen als vliegroute gebruikt kan worden. Deze bomen zullen behouden blijven, waardoor de potentiële vliegroute in stand blijft.

Belangrijk foerageergebied

Binnen en in de nabijheid van het plangebied kunnen diverse soorten zoals Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone Grootoorvleermuis en Franjestaart foerageren. Het plangebied maakt, ondermeer door het beperkte oppervlak en beperkt aanwezig opgaand groen, geen essentieel deel uit van het foerageergebied voor vleermuizen.

Effecten en vervolg

De meeste vleermuissoorten gebruiken lijnvormige structuren in het landschap, zoals bomenrijen en bosranden als vliegroute tussen verblijfplaats en foerageergebied. Verlichting van deze elementen kan een barrière vormen en ertoe leiden dat (delen van) vliegroutes minder in trek raken of in onbruik raken.

Ook verlichting van foerageergebieden kan negatieve effecten op de populatie hebben. Sommige soorten zijn relatief ongevoelig voor verlichting tijdens de jacht, waaronder Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Lichtmijdende soorten zijn onder andere grootoorvleermuizen en Franjestaart. Om negatieve effecten aan vleermuizen te voorkomen is het belangrijk om bij de inrichting en tijdens de werkzaamheden geen verlichting te gebruiken die uitstraalt naar de omgeving van het nieuwe paviljoen.

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

In en nabij het plangebied zijn geen dassenburchten of andere sporen van de zwaar beschermde Das aangetroffen. Ook zijn geen waarnemingen bekend uit het betreffende kilometerhok waarin het plangebied ligt (telmee.nl, waarneming.nl). Er zijn in de bomen binnen het plangebied en in de directe omgeving geen nesten van de matig beschermde Eekhoorn aangetroffen. Er zijn in het gebouw geen sporen (uitwerpselen, prooi-resten) aangetroffen die kunnen duiden op aanwezigheid van de matig beschermde Steenmarter. Overige zwaar en matig zwaar beschermde soorten kunnen op basis van de bekende verspreidingsgegevens binnen het plangebied worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen

Het plangebied biedt in de huidige situatie met kort gemaaide vegetatie en afwezigheid van beschuttingsmogelijkheden geen geschikt (winter)biotoop voor reptielen en juridisch zwaarder beschermde amfibieën. Er zijn binnen het plangebied geen waterpartijen aanwezig die als voortplantingsbiotoop gebruikt kunnen worden door amfibieën.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.6 VISSEN

Voorkomen

Binnen het plangebied zijn geen watergangen en/of waterpartijen aanwezig, waardoor (beschermde) vissen kunnen worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.7 ONGEWERVELDEN

Voorkomen

Het plangebied biedt geen geschikt biotoop voor beschermde vlinders, libellen en overige ongewervelden. Zwaar en matig beschermde soorten kunnen op basis van de terreinkarakteristieken en biotoopeisen worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.8 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, zal ook een aantal licht beschermde soorten voorkomen. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1. Overzicht van licht beschermde soorten die binnen het plangebied (kunnen) voorkomen.

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Mol <i>Talpa europaea</i>	Leefgebied aanwezig
	Egel <i>Erinaceus europaeus</i>	Leefgebied aanwezig
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	Leefgebied aanwezig
	Bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>	Leefgebied aanwezig
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	Uitwerpselen aanwezig
	Veldmuis <i>Microtus arvalis</i>	Leefgebied aanwezig
	Rosse woelmuis <i>Clethrionomys glareolus</i>	Leefgebied aanwezig
	Hermelijn <i>Mustela erminea</i>	Leefgebied aanwezig
	Wezel <i>Mustela nivalis</i>	Leefgebied aanwezig
	Bunzing <i>Mustela putorius</i>	Leefgebied aanwezig
Amfibieën	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	Landhabitat aanwezig
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	Landhabitat aanwezig

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min

mogelijk schade dient te berokkenen. Een veelgebruikte invulling van deze zorgplicht bestaat uit het ongeschikt maken en houden van het plangebied voor dieren, door deze kort af te maaien. Dieren zullen het plangebied te verlaten en elders leefgebied te zoeken.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

De tabel hieronder geeft een overzicht van de (mogelijk) aanwezige zwaar en matig zwaar beschermde soorten binnen het plangebied.

Tabel 2. Overzicht van in het plangebied (mogelijk) voorkomende zwaar of matig zwaar beschermde fauna.

Soortgroep	Soort	Functie	Beschermingsregime
Vogels	Alle broedvogels	Nestgelegenheid rondom de woning aanwezig aanwezig	Zwaar beschermd
Zoogdieren	Vleermuizen	Potentiële vliegroute en foerageergebied in de nabijheid van de woning	Zwaar beschermd

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

Verstorende werkzaamheden zoals het slaan van palen en af- en aanrijden van zwaar materieel dient buiten het broedseizoen (half maart-half juli) plaats te vinden. Eventueel kan binnen deze periode worden gewerkt wanneer werkzaamheden voor het broedseizoen starten en continu voortduren.

Indien de woning in de avond- en/of nachturen verlicht zal worden, dient uitstraling naar de omgeving voorkomen te komen. Op deze wijze heeft verlichting geen negatieve effecten op eventuele vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen.

Ten aanzien van de (mogelijk) aanwezige licht beschermde soorten hoeven geen vervolgstappen te worden genomen. De zorgplicht is wel van kracht.

4 BRONNEN

Flora

Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999. Atlas van de Drentsche Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem / Werkgroep Florakartering Drenthe.

Amfibieën en reptielen

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Uchelen, E. van, 2010. Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. uitgeverij Profiel, Bedum.

Zoogdieren

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij.

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Vogels

DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Insecten

Dijkstra, A.C.J., J. de Vries en B.J. Hoentjen, 2003. Dagvlinders in Drenthe. Voorkomen en verspreiding 1990 - 2001. Uitgeverij PubliQue / Vlinderwerkgroep Drenthe.

Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2008). Brachytron 11(2) Themanummer: actualisatie atlas, NVL.

Overig

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

Google Earth Pro. 2009 Tele Atlas.

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

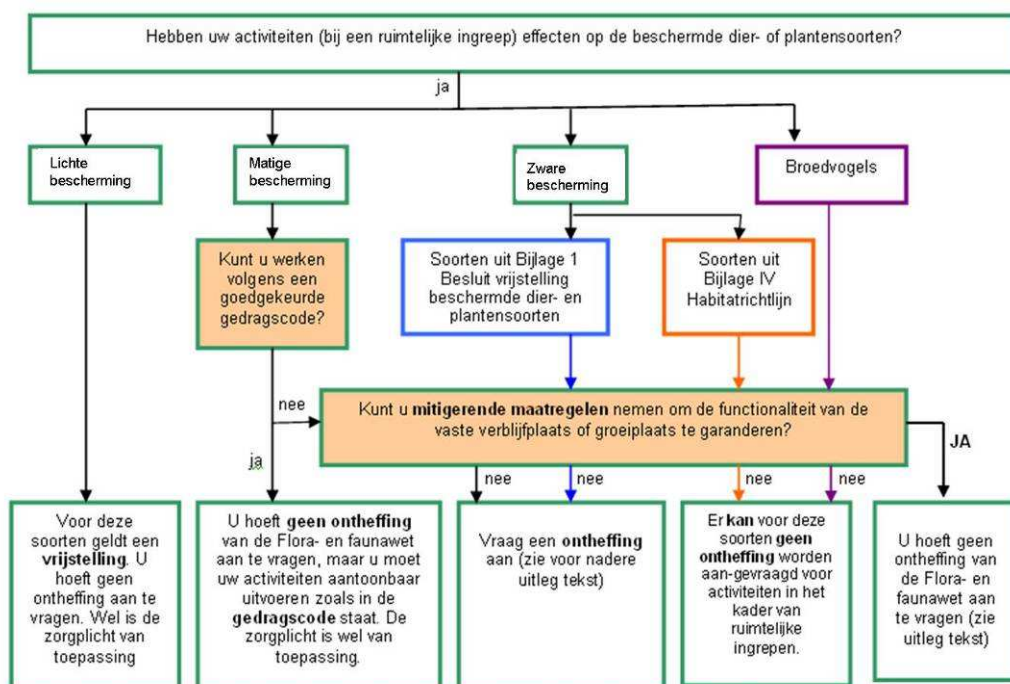
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel

11 Flora- en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of verstooring van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingsschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het

voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een

ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

juni 2012

Vormgeving:
Joop Striker, Assen